

OPINIA NAUKOWA
O RAPORCIE ŚRODOWISKOWYM
DLA SPALARNI ODPADÓW
W GMINIE WISZNIA MAŁA POD WROCŁAWIEM

Toruń, 30 czerwca 2021 r.

Niniejsza opinia naukowa dotyczy *Raportu o Oddziaływaniu na Środowisko dla przedsięwzięcia „Budowa bloku energetycznego o mocy do 20 MWe oraz 51 MWt opartego na kotle rusztowym we wskazanej lokalizacji w gminie Wisznia Mała pod Wrocławiem”*, sporządzonego przez *Savona Projekt sp. z o.o.* w Tarnowie, w kwietniu 2021 r. (dalej, odpowiednio: Spalarnia w gminie Wisznia Mała i *Raport Środowiskowy*) – w związku z procedurą oceny oddziaływania na środowisko na potrzeby wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla *Fortum Power and Heat Polska sp. z o.o.*

I. KWESTIE ŚRODOWISKOWE

1) W rozdziale 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, rozdziale 6 *Opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane* i rozdziale 7 *Informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia - w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem*) w niepoprawny sposób opisano lokalizację i otoczenie przedsięwzięcia, twierdząc, że jego obszar jest ograniczony od strony wschodniej i południowej przez drogę krajową nr 98 (str. 20, 99, 100-101):¹

Obszar ten graniczy z następującym zagospodarowaniem:

- Od strony zachodniej – węzeł drogowy S8, a dalej obszary niezabudowane,
- Od strony północnej - droga S8, a dalej obszary niezabudowane,
- Od strony wschodniej – tory kolejowe, droga krajowa 98, a dalej obszary niezabudowane,
- Od strony południowej - droga krajowa 98, a dalej obszary niezabudowane.

¹ Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu, akapit Otoczenie terenu lokalizacji Przedsięwzięcia* (str. 313)

Opis ten wprowadza w błąd, gdyż od 1 stycznia 2020 r. droga krajowa nr 98 w sensie prawnym już nie istnieje (Załącznik Wykaz odcinków dróg pozbawionych kategorii dróg krajowych do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 września 2019 r. w sprawie pozbawienia dróg kategorii dróg krajowych, Dz. U. 2019, poz. 1850) – o czym autorzy *Raportu Środowiskowego*, ukończonego w kwietniu 2021 r., powinni byli wiedzieć. W istocie chodzi im o tzw. Łącznik Drogowy Długołęka do głównego fragmentu niegdysiejszej drogi krajowej nr 8 (od 2011 r. – nr 98), będący do 31 grudnia 2019 r. częścią drogi krajowej nr 98, a od 1 stycznia 2020 r. mający status drogi wojewódzkiej nr 372 (*Uchwała nr VII/153/19 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie zaliczenia odcinka drogi krajowej nr 98 do kategorii dróg wojewódzkich*, Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego 2019, poz. 3008).

Pojęcie Łącznika Drogowego Długołęka pojawia się wprawdzie w innych miejscach *Raportu Środowiskowego*, ale w sposób niejednokrotnie dodatkowo utrudniający zrozumienie położenia inwestycji. Przykładowo:

- rozdział 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, podrozdział 3.1 *Charakterystyka całego przedsięwzięcia i warunki użytkowania terenu w fazie budowy i eksploatacji lub użytkowania*, punkt 3.1.2 *Usytuowanie Przedsięwzięcia*, podpunkt 3.1.2.4 *Uwarunkowania logistyczne terenu lokalizacji inwestycji*: „Teren przeznaczony na realizację Inwestycji położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Łącznika Drogowego Długołęka. Od strony północnej oraz zachodniej teren ten ograniczony jest drogą krajową S8, natomiast od strony południowej – drogą krajową nr 98.” (str. 20);²

- rozdział 4 *Opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko, w tym elementów środowiska objętych ochroną na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, podrozdział 4.4 *Inne dane, na podstawie których dokonano opisu elementów przyrodniczych*, punkt 4.4.4 *Klimat akustyczny*: „Teren planowanego Przedsięwzięcia zlokalizowany jest w gminie Wisznia Mała, pomiędzy łącznikiem drogowym Długołęka a drogą krajową nr 98, tuż za administracyjną granicą miasta Wrocławia.” (str. 84).³

Można by na tej podstawie wysnuć błędny wniosek, że Łącznik Drogowy Długołęka jest czymś innym niż niegdysiejsza droga krajowa nr 98 (podczas gdy stanowi on część tej drogi), a na dodatek, że teren przedsięwzięcia jest położony „pomiędzy łącznikiem drogowym Długołęka a drogą krajową nr 98” (które to sformułowanie pozbawione jest sensu, skoro chodzi o jedną i tę samą drogę); opis ten pomija zarazem istotne dla inwestycji sąsiedztwo drogi ekspresowej S8.

² Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu*, akapit *Uwarunkowania logistyczne terenu lokalizacji Inwestycji* (str. 314)

³ Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu*, akapit *Klimat akustyczny* (str. 326)

W mojej ocenie, opis ten powinien brzmieć raczej: „ *pomiędzy drogą ekspresową S8 a dawną drogą krajową nr 98 (łącznikiem drogowym Długołęka)*” lub „ *pomiędzy drogą ekspresową S8 a drogą wojewódzką nr 372 (łącznikiem drogowym Długołęka)*”.

Z kolei jeszcze gdzie indziej *Raport Środowiskowy* wspomina po prostu o „*łączniku z drogą S8*”, nie wyjaśniając jednak z jaką drogą łącznik ten łączy drogę ekspresową S8:

- rozdział 1 *Wstęp*, podrozdział 1.1 *Przedsięwzięcie inwestycyjne*: „*Przedmiotowe przedsięwzięcie inwestycyjne zlokalizowane zostanie poza granicami miasta Wrocławia, w gminie Wisznia Mała w powiecie trzebnickim, przy łączniku z drogą S8 (...)*.” (str. 12);⁴

- rozdział 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, podrozdział 3.1 *Charakterystyka całego przedsięwzięcia i warunki użytkowania terenu w fazie budowy i eksploatacji lub użytkowania*, punkt 3.1.2 *Usytuowanie Przedsięwzięcia*, podpunkt 3.1.2.1 *Teren lokalizacji Przedsięwzięcia* oraz rozdział 24 *Obszar oddziaływania*: „*Planowana Instalacja zlokalizowana zostanie w gminie Wisznia Mała w powiecie trzebnickim, przy łączniku z drogą S8.*” (str. 16, 307);⁵

- rozdział 6 *Opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane*: „*Obszar planowanej inwestycji położony jest w gminie Wisznia Mała w powiecie trzebnickim, przy łączniku z drogą S8.*” (str. 99).

Tymczasem jeśli już używać tego rodzaju nomenklatury, to ów bliżej nieokreślony „*łącznik z drogą S8*” powinien być określony terminem „*łącznik drogi ekspresowej S8 z drogą wojewódzką nr 368*” – gdyż Łącznik Drogowy Długołęka łączy węzeł S8 Wrocław-Psie Pole z drogą wojewódzką nr 368 (Długołęka-węzeł S8 Oleśnica Zachód), poprowadzoną śladem dawnej drogi krajowej nr 98.

Niezależnie od tego, jest niezrozumiałe dlaczego w podanych powyżej fragmentach *Raportu Środowiskowego* wspomniano wyłącznie o położeniu przy „*łączniku z drogą S8*”, a nie o jednoczesnym położeniu przy drodze ekspresowej S8 – co przecież jest równie istotne.

W mojej ocenie, opis ten powinien brzmieć raczej: „*przy drodze ekspresowej S8 i przy łączniku drogi ekspresowej S8 z drogą wojewódzką nr 368*” lub „*przy drodze ekspresowej S8 i przy Łączniku Drogowym Długołęka*”, względnie po prostu „*przy drodze ekspresowej S8 i przy drodze wojewódzkiej nr 372*”.

Tego rodzaju nieścisłości i błędy w *Raporcie Środowiskowym* są nieakceptowalne szczególnie w *Streszczeniu w języku niespecjalistycznym* – którego czytelnik niekoniecznie musi być zorientowany w nazwach, kategoriach i numeracji dróg w województwie dolnośląskim.

⁴ Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu*, akapit *Wprowadzenie* (str. 309)

⁵ Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu*, akapity *Usytuowanie Przedsięwzięcia* (str. 311) i *Obszar oddziaływania* (str. 347)

Ponadto, *Raport Środowiskowy* kilkakrotnie wspomina o sąsiedztwie przedsięwzięcia od strony wschodniej z bliżej nieokreślonymi „torami kolejowymi”, czego przykładem są cytowane już fragmenty na str. 20, 99, 100-101 i 313 oraz w rozdziale 10 *Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – wariant proponowany przez wnioskodawcę*:

- podrozdział 10.1 *Oddziaływania na etapie realizacji*, punkt 10.1.1 *Oddziaływanie na ludzi*: „Obszar przeznaczony na realizację Inwestycji graniczy od strony zachodniej z węzłem drogowym S8, od strony północnej z drogą S8, od strony wschodniej z torami kolejowymi i drogą krajową 98, a od strony południowej z drogą krajową 98.” (str. 108) i punkt 10.1.3 *Oddziaływanie na klimat akustyczny*: „Bezpośrednio z terenem planowanej Inwestycji sąsiadują: węzeł drogowy S8, droga S8, tory kolejowe i droga krajowa 98.” (str. 110);

- podrozdział 10.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania*, punkt 10.2.7 *Oddziaływanie na krajobraz*: „Lokalizacja ta graniczy od strony zachodniej z węzłem drogowym S8, od strony północnej z drogą S8, od strony wschodniej z torami kolejowymi i drogą krajową 98, a od strony południowej z drogą krajową 98.” (str. 205).

Tymczasem wspomniane „tory kolejowe” nie są przecież anonimowe, lecz stanowią część intensywnie eksploatowanej przez Koleje Dolnośląskie linii kolejowej nr 326 Wrocław Psie Pole-Trzebnica, z czym wiąże się choćby znaczące oddziaływanie hałasowe – i powinno to być zostało w *Raporcie Środowiskowym* stwierdzone wprost.

2) Z rozdziału 4 *Opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko, w tym elementów środowiska objętych ochroną na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, podrozdział 4.3 *Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej, przez którą rozumie się zbiór badań terenowych przeprowadzonych na potrzeby scharakteryzowania elementów środowiska przyrodniczego, jeżeli została przeprowadzona, wraz z opisem zastosowanej metodyki* wynika, że w ramach prac nad *Raportem Środowiskowym* nie przeprowadzono inwentaryzacji przyrodniczej, co uzasadniono następująco: „Teren lokalizacji Inwestycji nie posiada istotnych walorów faunistycznych, gdyż jest to obszar porośnięty trawą, jedynie poza granicą działki występują nasadzenia młodych drzew. W związku z tym nie posiada on wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych. W związku z powyższym odstąpiono na tym etapie od przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej tego terenu.” (str. 79).

W mojej ocenie jest to podejście niewłaściwe. Skoro nie przeprowadzono inwentaryzacji przyrodniczej, nie sposób stwierdzić braku walorów florystycznych lub faunistycznych, czy też ogólnie przyrodniczych. Z okoliczności, że teren przedsięwzięcia *jest to obszar porośnięty trawą* nie wynika przecież, że nie mogą tam występować cenne rośliny (np. kserotermiczne rosnące w rezerwatach stepowych południowej Polski), zwierzęta (np. chronione owady, zwłaszcza chrząszcze

i motyle) lub grzyby. Pierwszym celem inwentaryzacji przyrodniczej jest właśnie identyfikacja gatunków roślin, zwierząt i grzybów występujących na danym terenie, a dopiero na kolejnym etapie ich waloryzacja – podczas gdy autorzy *Raportu Środowiskowego* najpierw dokonali, w istocie metodą „na oko”, *quasi*-waloryzacji (stwierdzając autorytatywnie, że istotnych walorów przyrodniczych brak), a następnie na tej podstawie zdecydowali o niecelowości przeprowadzania inwentaryzacji, z zastrzeżeniem „na tym etapie”.

To ostatnie sformułowanie jest niezrozumiałe. Na jakim etapie, jeśli nie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, powinna być zdaniem autorów *Raportu Środowiskowego* wykonana inwentaryzacja przyrodnicza ? Czy może już po wydaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach ?

W konsekwencji, w mojej opinii *Raport Środowiskowy* nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 2a i 2b *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008, nr 199, poz. 1227 z późn. zm., tj. Dz. U. 2021, poz. 247, 784, 922; dalej: *Ustawa OOS*). Wprawdzie bowiem zapis art. 66 ust. 1 pkt 2a zakłada fakultatywność inwentaryzacji przyrodniczej: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 2a) wyniki inwentaryzacji przyrodniczej, przez którą rozumie się zbiór badań terenowych przeprowadzonych na potrzeby scharakteryzowania elementów środowiska przyrodniczego, jeżeli została przeprowadzona, wraz z opisem zastosowanej metodyki; wyniki inwentaryzacji przyrodniczej wraz z opisem metodyki stanowią załącznik do raportu;*”, jednakże w przypadku jej braku zastosowanie znajduje art. 66 ust. 1 pkt 2b: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 2b) inne dane, na podstawie których dokonano opisu elementów przyrodniczych;*” Tymczasem zbiór tych danych w *Raporcie Środowiskowym*, zamieszczony w podrozdziale 4.4 *Inne dane, na podstawie których dokonano opisu elementów przyrodniczych*, w odniesieniu do flory i fauny (punkt 4.4.2 *Fauna i flora*) jest bardzo ogólny i co do zasady dotyczy całej, bardzo zróżnicowanej pod względem przyrodniczym aglomeracji wrocławskiej, a nie terenu przedsięwzięcia.

Co zaskakujące, autorzy *Raportu Środowiskowego* nie wpadli na pomysł, by wykorzystać wyniki inwentaryzacji przyrodniczych, które dla rzeczonożego terenu były wykonywane przy okazji budowy (w latach 2010-12) autostrady A8 i drogi ekspresowej S8 oraz wspomnianego już Łącznika Drogowego Długołęka (obecnie droga wojewódzka nr 372) wraz z tamtejszym węzłem Wrocław-Psie Pole (obecnie punkt styku dróg A8, S8 i nr 372). Nawet zakładając, że w związku z budową tych dróg doszło w międzyczasie do przekształcenia lokalnych ekosystemów, byłby to przynajmniej jakiś punkt wyjścia do bliższej charakterystyki lokalnej flory i fauny.

3) W odniesieniu do terenu przedsięwzięcia autorzy *Raportu Środowiskowego* zamieścili jedynie ogólne i nie oparte na niczym poza ich subiektywnym przekonaniem stwierdzenia typu:

„Obszar przeznaczony na planowaną instalację jest terenem obecnie niezagospodarowanym, porośniętym trawą. Teren ten nie jest wartościowy przyrodniczo, a flora tu występująca jest uboga.” (podpunkt 4.4.2.1 *Flora*, str. 82)

„Obszar na którym zlokalizowane zostanie przedsięwzięcie położony jest w gminie Wisznia Mała, na działce leżącej u styku dwóch dróg krajowych: S8 oraz 98, na terenie niezagospodarowanym, porośniętym trawą. Fauna na tym obszarze jest uboga, nie występują tu stałe miejsca bytowania zwierząt.” (podpunkt 4.4.2.2 *Fauna*,⁶ str. 82).

Jeśli już nie wykonano inwentaryzacji przyrodniczej, to tego rodzaju sformułowania mogłyby być miarodajne, gdyby np. rzeczony teren był wcześniej objęty jakimiś badaniami naukowymi – które by ewentualnie wykazały ubogość flory i fauny, brak cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów itp. Skoro jednak przesłanką są tylko pobieżne obserwacje autorów *Raportu Środowiskowego* co do faktu porośnięcia terenu trawą, stwierdzenia powyższe należy traktować jako gołosłowne.

Autor niniejszej opinii naukowej nie jest biologiem, niemniej jednak wizja lokalna dokonana przez niego w dniu 27 czerwca 2021 r. wykazała, że przedmiotowy teren porasta nie tyle trawa, co mieszanina traw i rozmaitych roślin zielnych; poniżej przedstawiono przykłady aktualnie kwitnących osobników tych ostatnich, pogrupowane według rodzin. Zidentyfikowane rodzaje i gatunki są dość pospolite, jednak ich obecność wskazuje na potrzebę przeprowadzenia na terenie planowanego przedsięwzięcia profesjonalnej inwentaryzacji przyrodniczej, uwzględniającej – z racji szaty roślinnej – także kwestie gniazdowania ptaków, żerowania nietoperzy i występowania owadów, zwłaszcza chrząszczy i motyli. Z całą pewnością nie jest uprawnione dezawuowanie wartości przyrodniczych przedmiotowego terenu jedynie na zasadzie rzekomego „porośnięcia trawą”.

a) rodzina baldaszkowatych⁷

⁶ W *Raporcie Środowiskowym* podano błędny numer tego podpunktu, tj. 4.4.2.1

⁷ Mnogość biało kwitnących rodzajów i gatunków w rodzinie baldaszkowatych powoduje, że autor niniejszej opinii naukowej nie zdecydował się na dokładne przypisanie zaobserwowanych osobników

b) rodzina różowatych (np. rozmaite pięciorniki, rzepik pospolity)

c) rodzina marzanowatych (np. rozmaite przytulie)

d) rodzina bobowatych (np. komonica zwyczajna)

e) rodzina astrowatych (np. rozmaite astry i osty, cykoria podróżnik, starzec jakubek)

f) rodzina goździkowatych (np. rozmaite goździki)

g) rodzina powojowatych (np. powój polny)

h) rodzina dziurawcowatych (np. rozmaite dziurawce)

Dość znaczny udział w szacie roślinnej przedmiotowego terenu ma również inna, nie kwitnąca w czerwcu 2021 r. roślina zielna, przedstawiona poniżej:

Jest to przypuszczalnie jeden z gatunków nawłoci, ale okoliczność ta powinna zostać zweryfikowana przez botanika – w ramach właśnie inwentaryzacji przyrodniczej.

4) W tym samym rozdziale 4 *Opis elementów przyrodniczych środowiska (...)*, podrozdział 4.4 *Inne dane, na podstawie których dokonano opisu elementów przyrodniczych*, punkt 4.4.4 *Klimat akustyczny* autorzy *Raportu Środowiskowego* skupili się na opisie klimatu akustycznego i hałasu w mieście Wrocławiu jako całości – co zasadniczo ma niewielki związek z terenem przedsięwzięcia.

Trudno doprawdy zrozumieć, co mają wnieść, w odniesieniu do klimatu akustycznego w rejonie planowanej inwestycji, informacje typu:

„Na terenie miasta Wrocławia występuje hałas drogowy, tramwajowy, kolejowy, przemysłowy oraz lotniczy.” (str. 85);

„Łączna długość dróg krajowych na terenie miasta wynosi 60,31 km, wojewódzkich 70,5 km, powiatowych 263,42 km, natomiast dróg gminnych 650,98 km. Całkowita długość autostradowej obwodnicy A8 wraz z łącznicami do istniejących dróg krajowych wynosi 35,4 km. Miejski transport zbiorowy we Wrocławiu korzysta z 86 linii autobusowych (w tym 13 linii nocnych).” (str. 85);

„Przez Wrocław przebiegają dwie magistralne linie kolejowe zaliczane do kolejowego międzynarodowego korytarza transportowego, tj. linia relacji Zgorzelec – Medyka oraz linia relacji Świnoujście – Chałupki do granicy z Czechami. Wrocławski Węzeł Kolejowy na terenie miasta łączy dziesięć szlaków kolejowych o różnicowanym znaczeniu. We Wrocławskim Węźle Kolejowym znajduje się ok. 178 km czynnych linii oraz łącznic kolejowych. Na terenie Wrocławia ekrany akustyczne są zlokalizowane wzdłuż linii kolejowej nr 271 oraz nr 275. Łączna długość ekranów wynosi około 4,3 km.” (str. 89);

„Komunikacja tramwajowa we Wrocławiu obsługiwana jest przez 22 linie dzienne, funkcjonują tu 3 działające zajezdnie tramwajowe. Na terenie Wrocławia długość ekranów akustycznych wzdłuż linii tramwajowych wynosi około 31 m. Dodatkowo znajdują się także ekrany chroniące sąsiednią zabudowę zarówno przed hałasem drogowym i tramwajowym – ich długość wynosi około 0,1 km.” (str. 90);

„Na terenie Wrocławia, w odległości ok. 10 km na zachód od centrum Wrocławia, znajduje się międzynarodowy Port Lotniczy Wrocław - Strachowice im. Mikołaja Kopernika. Lotnisko zlokalizowane jest w pobliżu Autostradowej Obwodnicy Wrocławia. Tereny lotniska sąsiadują bezpośrednio z gminą Kąty Wrocławskie oraz z gminą Miękinia. Na południowym zachodzie obszar lotniska sąsiaduje z terenami wsi Samotwór, a od strony południowej z terenami wsi Krzeptów i Mokronos, należącymi do gminy Kąty Wrocławskie.” (str. 90).

Co gorsza, informacje zawarte w rzeczonym punkcie 4.4.4 *Klimat akustyczny* są wręcz rażąco nieaktualne. Przykładowo, w akapicie *Hałas drogowy* znajduje się następujący passus:

Główne drogi przebiegające przez Wrocław to:

- autostradowa obwodnica A8,
- droga krajowa nr 5,
- droga krajowa nr 8,
- droga krajowa nr i 94.

Tymczasem przecież:

- droga krajowa nr 5 w rejonie Wrocławia została zastąpiona przez drogę ekspresową S5 jeszcze w grudniu 2017 r.;

- droga krajowa nr 8 w rejonie Wrocławia nie nosi tej nazwy już od 2011 r., gdy została przemianowana na drogę krajową nr 98 (od stycznia 2020 r. jest to droga wojewódzka nr 372), a w październiku 2012 r. na znacznym odcinku zastąpiona przez autostradę A8 i drogę ekspresową S8.

Analogicznie, autorzy *Raportu Środowiskowego* piszą: „Odcinek autostradowy A8 o długości 22,4 km prowadzi od węzła Wrocław Południe, przez węzły Wrocław Zachód, Wrocław Lotnisko, Wrocław Stadion oraz węzeł Wrocław Północ, gdzie przecina planowaną drogę ekspresową S5 w kierunku Poznania.” (str. 85)

Ze zdania tego można wywnioskować, że opierali się oni na danych sprzed co najmniej 3,5 roku, jako że droga ekspresowa S5 na odcinku rozpoczynającym się na węźle Wrocław Północ w kierunku Poznania została oddana do użytku 22 grudnia 2017 r.

Hipotezę tę uprawdopodobnia okoliczność, że w rozdziale 19 *Odniesienie się do celów środowiskowych wynikających z dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia realizacji przedsięwzięcia*, podrozdział 19.3 *Uwarunkowania planistyczno - prawne na poziomie regionalnym*, punkt 19.3.3 *Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta* przywołuje się *Mapę akustyczną Wrocławia* z 2017 r. (str. 277). Niestety, w odniesieniu do klimatu akustycznego okres kilku lat, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych, to cała epoka – szczególnie w przypadku narastającego z roku na rok hałasu drogowego, niewątpliwie dominującego w rejonie inwestycji. Z tego powodu, moim zdaniem, w ramach prac nad *Raportem Środowiskowym* należało przeprowadzić indywidualne badania poziomu hałasu na terenie przedsięwzięcia – co pozwoliłoby na określenie jego aktualnego tła.

Z kolei w akapicie *Hałas kolejowy* autorzy *Raportu Środowiskowego* wymieniają nie mające znaczenia dla sprawy, znacząco oddalone od terenu przedsięwzięcia linie kolejowe Zgorzelec-Medyka i Świnoujście-Chałupki, ale nie wspominają ani słowem o intensywnie obsługiwanej przez szynobusy Kolei Dolnośląskich linii kolejowej Wrocław Psie Pole-Trzebnica, przebiegającej tuż przy wschodniej granicy planowanego przedsięwzięcia i w związku z tym generującej istotne oddziaływanie hałasowe na jego terenie i w najbliższym sąsiedztwie.

5) Z rozdziału 5 *Opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, rozdziału 6 *Opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane*, rozdziału 10 *Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – wariant proponowany przez wnioskodawcę* (podrozdziały 10.1 *Oddziaływania na etapie realizacji* i 10.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania*, punkty 10.1.9 i 10.2.9 *Oddziaływanie na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków*) i rozdziału 19 *Odniesienie się do celów środowiskowych wynikających z dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia realizacji przedsięwzięcia* (podrozdział 19.4 *Uwarunkowania przestrzenne*, punkt 19.4.2 *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego*) wynika, że na terenie przedsięwzięcia „występuje stanowisko archeologiczne nr 6/62/78-29 AZP ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków” (str. 97, 99, 125, 205, 286).⁸

Autorzy *Raportu Środowiskowego*, choć przepisują w kółko to samo sformułowanie, nie wyjaśniają jednak, czym jest rzeczony stanowisko archeologiczne nr 6/62/78-29 AZP, w tym jakiego jest ono rodzaju, czy jest widoczne na powierzchni ziemi, z jakiej epoki pochodzi i przez jaką kulturę zostało wytworzone. Tymczasem są to elementy zasadnicze, rzutujące na rangę tego rodzaju obiektów – inna jest przecież wartość historyczna, naukowa i artystyczna np. kurhanu, grodziska, pozostałości osady lub cmentarzyska niż tzw. śladu osadniczego; podobnie, obiekty z paleolitu czy neolitu są co do zasady cenniejsze niż te z średniowiecza itp. Dane tego rodzaju, uwzględniające klasyfikację funkcjonalno-kulturowo-chronologiczną zabytków archeologicznych, co do zasady znajdują się w *Kartach Ewidencyjnych Zabytków Archeologicznych* dostępnych w Wojewódzkich Urzędach Ochrony Zabytków – i nic nie stało na przeszkodzie by po taką *Kartę Ewidencyjną* w przypadku obiektu nr 6/62/78-29 AZP sięgnęli autorzy *Raportu Środowiskowego*.

Z treści *Raportu Środowiskowego* nie wynika nawet, jakie jest dokładne położenie wspomnianego stanowiska archeologicznego nr 6/62/78-29 AZP, tj. na której z działek ewidencyjnych 1/19, 1/18, 1/17 się ono znajduje⁹ – ani czy jest to środkowy, czy skrajny fragment terenu planowanego przedsięwzięcia, która to okoliczność ma znaczenie z punktu widzenia perspektywy ewentualnego zniszczenia tego zabytkowego obiektu.

⁸ Identyczne sformułowanie znajduje się w rozdziale 25 *Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, w odniesieniu do każdego elementu Raportu*, akapit *Opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (str. 326).

⁹ Rozdział 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, podrozdział 3.1 *Charakterystyka całego przedsięwzięcia i warunki użytkowania terenu w fazie budowy i eksploatacji lub użytkowania*, punkt 3.1.2 *Usytuowanie Przedsięwzięcia*, podpunkt 3.1.2.1 *Teren lokalizacji Przedsięwzięcia*: „Planowana Instalacja zlokalizowana zostanie w gminie Wisznia Mała w powiecie trzebnickim, przy łączniku z drogą S8. Teren przeznaczony na lokalizację Inwestycji obejmuje działki o numerach ewidencyjnych 1/19, 1/18 oraz 1/17.” (str. 16) oraz Rysunek 2 *Usytuowanie działek przeznaczonych na lokalizację Inwestycji* (str. 18)

6) W rozdziale 6 *Opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane* znajduje się szereg zdań przepisanych z innych rozdziałów *Raportu Środowiskowego* (opis lokalizacji, informacja o stanowisku archeologicznym 6/62/78-29 AZP, opis sąsiednich dróg), oraz wzmianki o obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała* i *Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego* – ale praktycznie nic o krajobrazie. Nie jest bowiem opisem krajobrazu stwierdzenie: „*Obszar przeznaczony na planowaną Instalację jest terenem obecnie niezagospodarowanym, porośniętym trawą. Za granicą działek przeznaczonych na lokalizację Inwestycji występują nowe nasadzenia młodych drzew.*” (str. 99).

W mojej ocenie w rozdziale 6 *Opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane* powinny się były znaleźć zdjęcia terenu przedsięwzięcia, z różnych kierunków geograficznych – w bliższej i dalszej perspektywie, jak również zdjęcia lotnicze lub satelitarne. Warto zarazem zauważyć, że „*krajobraz, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane*” nie ogranicza się tylko do samego terenu przedsięwzięcia, ale jest pojęciem geograficznie szerszym, obejmującym sąsiednie obszary położone w zasięgu kilku kilometrów.

Przykłady takich zdjęć, wykonanych przez autora niniejszej opinii naukowej dla przedmiotowego terenu z perspektywy naziemnej, zamieszczono poniżej:

Zdawkowość, a w istocie brak opisu krajobrazu powoduje, że w mojej opinii *Raport Środowiskowy* nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 3a *Ustawy OOS*: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 3a) opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane;*”.

7) W rozdziale 7 *Informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia - w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem* znajduje się dość zdumiewające stwierdzenie: „*Na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia nie zidentyfikowano przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, o podobnym profilu działalności oraz charakterze emisji. Wobec powyższego nie ma podstaw do kumulowania się oddziaływań.*” (str. 101)

– które w mojej ocenie jest fałszywe.

Teren przedsięwzięcia graniczy przecież z drogą ekspresową S8, Łącznikiem Drogowym Długołęka (tj. drogą wojewódzką nr 372) i linią kolejową Wrocław Psie Pole-Trzebnica – które razem wzięte otaczają z wszystkich stron planowaną inwestycję. Jak można przypuszczać, dla obu obiektów drogowych (nie istniejących przed 2011 r.) oraz modernizowanej w latach 2008-09 i reaktywowanej we wrześniu 2009 r. linii kolejowej do Trzebnicy wydano raczej odpowiednie decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach. Oczywiście, ich „profil działalności” jest inny niż planowanej Spalarni w gminie Wisznia Mała – ale już charakter emisji pod wieloma względami podobny. W szczególności obie drogi i linia kolejowa są źródłem hałasu oraz pyłu i tlenków azotu – więc ich emisje będą się kumulować z emisjami przedsięwzięcia, będącego spalarnią odpadów. Jak najbardziej więc istnieją podstawy do kumulowania się oddziaływań z wszystkich omawianych obiektów – i rzeczony skumulowane oddziaływania powinny być zostać w *Raporcie Środowiskowym* zidentyfikowane i opisane.

Brak takiej identyfikacji i opisu powoduje, że w mojej opinii *Raport Środowiskowy* nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 3b oraz pkt 8 *Ustawy OOS*: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 3b) informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia – w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem; (...); 8) opis metod prognozowania zastosowanych przez wnioskodawcę oraz opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący (...) skumulowane (...) oddziaływania na środowisko, wynikające z: a) istnienia przedsięwzięcia, b) wykorzystywania zasobów środowiska, c) emisji;*”.

8) W konsekwencji braków opisanych w punktach I.2, I.5 i I.6 niniejszej opinii naukowej, *Raport Środowiskowy* w rozdziale 10 *Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – wariant proponowany przez wnioskodawcę* w niewystarczający sposób opisuje szereg oddziaływań przedsięwzięcia, na etapie zarówno realizacji (podrozdział 10.1 *Oddziaływania na etapie realizacji*), jak eksploatacji (podrozdział 10.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania*).

W szczególności, dotyczy to następujących form oddziaływania:

a) Oddziaływanie na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze – pozostaje ono nierozpoznane, gdyż w punkcie 4.4.2 *Fauna i flora* nie określono, jakie konkretnie rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze występują na terenie inwestycji, zatem nie sposób stwierdzić, które z nich i w jakim stopniu zostaną zniszczone. Opisy zamieszczone w punktach 10.1.2 *Oddziaływanie na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze* oraz 10.2.2 *Oddziaływanie na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze* są pobieżne i nie wyjaśniają rodzaju ani skali oddziaływania przedsięwzięcia na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze, a jedynie bagatelizują owo oddziaływanie: „Samo miejsce przeznaczone pod budowę Instalacji zostało dawno zmienione przez człowieka, tak, że obecnie odbiega ono bardzo daleko od pierwotnego charakteru środowiska i nie przedstawia jakichkolwiek wartości. Dodatkowo, charakter obecnego zagospodarowania jest trwały. Reasumując, nie ma zatem przeciwwskazań do budowy zakładu na planowanym terenie, co więcej, jego funkcjonowanie nie będzie wpływało na pospolite gatunki, typowe dla siedlisk ruderalnych.” (str. 109); „Można wręcz stwierdzić, że lokalizując tego rodzaju obiekty w skondensowanych obszarach (strefach) umożliwia się rozwój przyrodniczy w innych lokalizacjach. W przypadku rozproszenia zabudowy następuje zjawisko fragmentacji środowiska, co znacznie utrudnia utrzymanie siedlisk w stanie nienaruszonym.” (str. 128).

b) Oddziaływanie na krajobraz – pozostaje ono nierozpoznane, gdyż w rozdziale 6 *Opis krajobrazu*, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane zasadniczo opisu krajobrazu brak. O ile zaś można zgodzić się ewentualnie ze stwierdzeniem zamieszczonym w punkcie 10.1.7 *Oddziaływanie na krajobraz*: „W fazie budowy pojawią się krótkoterminowe skutki dla krajobrazu i walorów estetycznych z powodu obiektów i prac prowadzonych na terenie budowy, w tym m.in.: (...) Elementy te będą miały wpływ, ograniczony albo do czasu trwania danej czynności, lub do zakończenia okresu regeneracji zgodnie z projektem zagospodarowania terenu.” (str. 124-125), to już nie z konkluzją w punkcie 10.2.7 *Oddziaływanie na krajobraz*: „W ramach realizacji Inwestycji powstaną bryły nowych obiektów o charakterze przemysłowym wraz z kominem linii termicznego przekształcania. W związku z faktem, iż obszar ten nie posiada istotnych walorów krajobrazowych, zabudowany jest potężnym węzłem drogowym, a planowana Inwestycja zagospodaruje nieużytkowane działki „chowając” się między drogi, nowe obiekty nie wpłyną na pogorszenie jakości krajobrazu. W związku z powyższym należy założyć, że planowana Inwestycja wkomponuje się w istniejący krajobraz i nie spowoduje negatywnego oddziaływania na walory krajobrazowe analizowanego obszaru.” (str. 205).

Oczywiście, ocena oddziaływania na krajobraz jest zawsze subiektywna, ale trudno nawet o taką w sytuacji, gdy w *Raporcie Środowiskowym* krajobrazu *de facto* nie opisano wcale. Ponadto, z samego faktu, że bryły obiektów przemysłowych wraz z kominem linii termicznego przekształcania znajdują się w pobliżu kilku dróg różnej kategorii, węzła drogowego i linii kolejowej, nie wynika

jeszcze, że nowo wybudowane obiekty nie będą pogarszać walorów krajobrazowych terenu, choćby w perspektywie dalszego planu. Można zarazem wątpić, czy owe bryły obiektów przemysłowych i komin linii termicznego przekształcania faktycznie „schowają się” między drogi i linię kolejową – skoro będą zapewne od nich znacznie wyższe (np. komin ma mieć wysokość ok 75 m).¹⁰

c) Oddziaływanie na zabytki i krajobraz kulturowy, w tym w szczególności na stanowisko archeologiczne nr 6/62/78-29 AZP ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków – pozostaje ono nierozpoznane, gdyż w rozdziale 5 *Opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* nie określono, jakie jest dokładne położenie rzeczonoego stanowiska na terenie przedsięwzięcia, ani czym ono jest i z jakiego okresu pochodzi. W konsekwencji, nie wiadomo czy zostanie ono w ogóle zniszczone, a jeśli tak – to jak znaczna będzie związana z tym utrata wartości historycznej, naukowej i artystycznej. Jednobrzmiące opisy zamieszczone w punktach 10.1.9 *Oddziaływanie na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków* i 10.2.9 *Oddziaływanie na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków* są pobieżne i nie wiadomo na jakiej podstawie bagatelizują rzeczono oddziaływanie: „Na obszarze działki przeznaczonej na lokalizację Inwestycji, występuje stanowisko archeologiczne nr 6/62/78-29 AZP ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków, na obszarze którego, dla inwestycji związanych z pracami ziemnymi, należy przeprowadzić postępowanie w zakresie badań archeologicznych. Na terenie tym wprowadzono strefy ochrony zabytków archeologicznych, w granicach których, dla inwestycji związanych z pracami ziemnymi, należy przeprowadzić postępowanie w zakresie badań archeologicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi. W związku z powyższym, jeżeli podczas realizacji Inwestycji przestrzegane będą ww. wymagania, ocenia się, że oddziaływanie na zabytki i krajobraz kulturowy będzie nieznaczące.” (str. 125; str. 205-206).

Nie można się zgodzić zwłaszcza ze zdaniem ostatnim, ponieważ z samego faktu przeprowadzenia uprzednich badań archeologicznych nie wynika jeszcze, że zniszczenie danego zabytku archeologicznego będzie nieznaczące z punktu widzenia oddziaływania przedsięwzięcia na zabytki i krajobraz kulturowy – w sposób oczywisty zależy to przecież od rodzaju, wieku i rangi owego obiektu.

¹⁰ Rozdział 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, podrozdział 3.2 *Główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych*, punkt 3.2.4 *Opis technologii termicznego przekształcania*, podpunkt 3.2.4.5 *Węzeł oczyszczania spalin*, akapit *Obieg spalin*: „Przewidywany jest komin o wysokości ok. 75m (...)” (str. 45)

9) Analogiczne nierozpoznanie oddziaływania przedsięwzięcia na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze oraz krajobraz, zabytki i krajobraz kulturowy ma miejsce w przypadku racjonalnego wariantu alternatywnego, opisanego w rozdziale 9 *Opis wariantów uwzględniający szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania, wraz z uzasadnieniem ich wyboru*, podrozdział 9.2 *Racjonalny wariant alternatywny – co skutkuje wadliwością rozdziału 11 Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – racjonalny wariant alternatywny*, podrozdział 11.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania* oraz rozdziału 12 *Porównanie oddziaływań na środowisko analizowanych wariantów*.

Wynika to z faktu, że racjonalny wariant alternatywny różni się od wariantu proponowanego przez wnioskodawcę (opisanego ogólnie w rozdziale 9 *Opis wariantów uwzględniający szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania, wraz z uzasadnieniem ich wyboru*, podrozdział 9.1 *Wariant proponowany przez wnioskodawcę*, a szczegółowo w rozdziale 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*) jedynie technologią termicznego przekształcania, tj. wykorzystaniem kotła fluidalnego zamiast kotła rusztowego. Okoliczność ta rzecz jasna nie ma większego znaczenia z punktu widzenia oddziaływania przedsięwzięcia na rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze oraz krajobraz, zabytki i krajobraz kulturowy. Można więc przyjąć, że oddziaływanie przedsięwzięcia na powyższe elementy środowiska będzie takie samo w obu wariantach – tyle że niestety nie wiadomo na czym ma ono w istocie polegać.

10) W konsekwencji braków opisanych w punktach I.8 i I.9 niniejszej opinii naukowej, w mojej opinii *Raport Środowiskowy* nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 6 oraz pkt 6a *Ustawy OOS*: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 6) określenie przewidywanego oddziaływania analizowanych wariantów na środowisko (...); 6a) porównanie oddziaływań analizowanych wariantów na: a) ludzi, **rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze**, wodę i powietrze, b) powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, i **krajobraz**, (...), d) **zabytki i krajobraz kulturowy**, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków,*”.

11) W rozdziale 10 *Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – wariant proponowany przez wnioskodawcę*, podrozdział 10.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania*, punkt 10.2.13 *Oddziaływanie na klimat w tym emisje gazów cieplarnianych i oddziaływania istotne z punktu widzenia dostosowania do zmian klimatu* oraz w rozdziale 16 *Opis oddziaływań, które będą wpływały na klimat oraz działania, które będą sprzyjały adaptacji do zmian klimatu* w rażąco błędny sposób opisano oddziaływanie przedsięwzięcia na klimat.

Po pierwsze, w *Raporcie Środowiskowym* nawet w przybliżeniu nie oszacowano emisji rocznej najważniejszego gazu cieplarnianego, tj. dwutlenku węgla CO₂ – który przynajmniej w części pochodzić będzie ze spalania związków organicznych nie dających się zakwalifikować jako biomasa (dla której emisję dwutlenku węgla traktuje się z definicji jako zerową, jako że identyczna masa CO₂ co uwolniona w procesie spalania została wcześniej zaabsorbowana z atmosfery przez rośliny). Przykładem mogą być różnego rodzaju tworzywa sztuczne, tekstylia i plastiki (będące jednymi z komponentów do produkcji paliwa pre-RDF i RDF, stanowiącego wsad dla Spalarni w gminie Wisznia Mała),¹¹ zawierające substancje dla których pierwotnym źródłem pierwiastka C są surowce kopalne (węgiel kamienny, ropa naftowa lub gaz ziemny). Zawarte w nich związki chemiczne praktycznie się nie rozkładają w temperaturze pokojowej, więc ich składowanie względnie recykling (najbardziej pożądany ze środowiskowego punktu widzenia), alternatywne do spalania, nie byłoby źródłem analogicznej emisji CO₂.

Po drugie, spalanie odpadów (jak zresztą dowolnych palnych substancji) w wysokiej temperaturze jest źródłem innego gazu cieplarnianego, tj. podtlenku azotu N₂O – którego potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (*Global Warming Potential*, GWP) jest około 300 razy większy niż CO₂. W *Raporcie Środowiskowym* nie oszacowano emisji rocznej tego zanieczyszczenia; w szczególności, związku tego nie wymieniono w Tabeli 39 *Prognozowane stężenia zanieczyszczeń w spalinach za kotłem oraz ich stopnie redukcji do dopuszczalnych średnich dobowych stężeń zanieczyszczeń w gazach odlotowych* (str. 167), ani w Tabeli 40 *Ładunki emisji substancji zanieczyszczających dla planowanej linii termicznego przekształcania odpadów (praca z wydajnością 31,25 Mg/h, ok. 250,0 tys. Mg/rok) – Emitor E-1* (str. 170-171).¹²

Wprawdzie dla dwutlenku węgla i podtlenku azotu nie są określone standardy emisyjne ani poziomy dopuszczalne lub wartości odniesienia w powietrzu (nie są to bowiem klasyczne zanieczyszczenia gazowo-pyłowe), więc nie było konieczności przeprowadzania dla nich obliczeń modelowych ich rozprzestrzeniania się w otoczeniu Spalarni w gminie Wisznia Mała – ale w *Raporcie Środowiskowym* należało wyznaczyć emisje roczne obu tych gazów cieplarnianych właśnie w celu oszacowania oddziaływania przedsięwzięcia na klimat. Jest przecież rzeczą powszechnie wiadomą, że to wzrastające stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze odpowiadają za wzrost średniej temperatury Ziemi i tym samym za zmiany klimatu; okoliczność ta na obecnym stopniu rozwoju nauki ma charakter notoryjny i nie wymaga dowodu w niniejszej opinii naukowej.

¹¹ Rozdział 3 *Opis planowanego przedsięwzięcia*, podrozdział 3.2 *Główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych*, punkty 3.2.1 *Charakterystyka wsadu* i 3.2.2 *Podstawowe parametry techniczno-technologiczne Instalacji*, w tym Tabela 2 *Podstawowe parametry techniczne Instalacji* (str. 26)

¹² Rozdział 10 *Określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko – wariant proponowany przez wnioskodawcę*, podrozdział 10.2 *Oddziaływania na etapie eksploatacji lub użytkowania*, punkt 10.2.5 *Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne*.

W tym kontekście trudno zrozumieć na jakiej podstawie autorzy *Raportu Środowiskowego* stwierdzili: „*Badając czy Przedsięwzięcie nie będzie przyczyniać się do pogłębiania zmian klimatu uwzględniono następujące elementy: - bezpośrednio emisje gazów cieplarnianych powodowane przez Przedsięwzięcie: planowane Przedsięwzięcie nie będzie bezpośrednim źródłem emisji gazów cieplarnianych;*” (str. 255) ? Czyżby uważali oni, że Spalarnia w gminie Wisznia Mała nie będzie źródłem emisji CO₂ i N₂O ? A może ich zdaniem CO₂ i N₂O nie są gazami cieplarnianymi i nie przyczyniają się do zmian klimatu ? Tymczasem przecież okoliczność, że spalarnie odpadów są znaczącymi emitentami gazów cieplarnianych, w tym zwłaszcza dwutlenku azotu i podtlenku azotu, ma ponownie charakter notoryjny i powinna być znana autorom *Raportu Środowiskowego*.

Należy niestety przypuszczać, że autorzy *Raportu Środowiskowego* po prostu nie orientują się zupełnie w kwestii przyczyn i mechanizmów zmian klimatu, czego dowodzi kolejne stwierdzenie: „*Wielkości przewidywanych oddziaływań, zwłaszcza w aspekcie emisji zanieczyszczeń powietrza i emisji ciepła, nie wpłyną na otoczenie w sposób istotny dla klimatu.*” (str. 213).

Tymczasem przecież zanieczyszczenia gazowo-pyłowe, którymi zajmuje się *Raport Środowiskowy*, tj. dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, pył, tlenek węgla CO, chlorowodór HCl, fluorowodór HF, kadm Cd + tal Tl, rtęć Hg, antymon Sb + arsen As + ołów Pb + chrom Cr + kobalt Co + miedź Cu + mangan Mn + nikiel Ni + wanad V, amoniak NH₃, całkowity węgiel organiczny TOC, lotne związki organiczne, amoniak, dioksyny + furany, wymienione w cytowanych już Tabeli 39 *Prognozowane stężenia zanieczyszczeń w spalinach za kotłem oraz ich stopnie redukcji do dopuszczalnych średnich dobowych stężeń zanieczyszczeń w gazach odlotowych* i Tabeli 40 *Ładunki emisji substancji zanieczyszczających dla planowanej linii termicznego przekształcania odpadów*, z założenia nie wpływają na średnią temperaturę Ziemi i w konsekwencji na klimat – gdyż, w przeciwieństwie do CO₂ i N₂O nie są gazami cieplarnianymi. Jaki jest więc sens ich przywoływania w kontekście oddziaływania Spalarni w gminie Wisznia Mała na klimat ?

Tym bardziej nie wpływa na klimat *emisja ciepła* – której wymienienie w tym kontekście przez autorów *Raportu Środowiskowego* sugeruje, że uważają oni, iż przyczyną zmian klimatu jest emisja nie tyle gazów cieplarnianych, co właśnie ciepła spalania. Pomysł, że Ziemia jest podgrzewana nie pośrednio przez wzrastające stężenia gazów cieplarnianych lecz bezpośrednio przez ciepło emitowane w procesach spalania z pozoru wygląda nawet sensownie – ale w istocie jest sprzeczny z całą współczesną wiedzą naukową.

W konsekwencji, *Raport Środowiskowy* w mojej opinii nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 6 *Ustawy OOS*: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 6) określenie przewidywanego oddziaływania analizowanych wariantów (...) na klimat, w tym emisje gazów cieplarnianych i oddziaływania istotne z punktu widzenia dostosowania do zmian klimatu;*”.

II. KWESTIE SPOŁECZNE

W rozdziale 21 *Analiza możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem* zbagatelizowano konflikty społeczne związane z budową Spalarni w gminie Wisznia Mała, uzasadniając to jej położeniem na terenie niezabudowanym i w znacznej odległości od budynków mieszkalnych: „W przypadku przedmiotowej Inwestycji dużym atutem jest usytuowanie przedsięwzięcia na terenie niezabudowanym, w sąsiedztwie łącznika drogowego. W związku z tym, teren wskazany pod Inwestycję jest terenem o niskiej wartości przyrodniczej, zaś budowa Instalacji w tym miejscu nie przyczyni się do znaczącej zmiany zagospodarowania terenu czy krajobrazu. Sprzyja to minimalizacji potencjalnych sprzeciwów lokalnych społeczności, dodatkowo również wynikających z obawy o straty finansowe będące następstwem spadku wartości nieruchomości położonych w sąsiedztwie planowanego Przedsięwzięcia, ze względu na znaczną odległość planowanej Instalacji od zabudowań mieszkalnych.” (str. 289).

To, że Spalarnia w gminie Wisznia Mała znajdzie się na terenie niezabudowanym jest oczywistością – trudno w końcu by takie obiekty powstawały na terenach zabudowanych. Nie można się natomiast zgodzić z tezą jakoby rzekomo miała ona być zlokalizowana w *znacznej odległości od zabudowań mieszkalnych* – w rzeczywistości bowiem znajdzie się w sąsiedztwie kilku miejscowości:

- od północnego wschodu: wieś Ramiszów (gm. Długołęka, pow. wrocławski) – 700 m;
- od wschodu: wieś Prusowice (gm. Długołęka, pow. wrocławski) – 2000 m;
- od południowego wschodu: osiedle Wrocław-Pawłowice – 800 m;
- od południa: osiedle Wrocław-Kłokoszyce – 1800 m;
- od południowego zachodu: osiedle Wrocław-Sołtysowice – 2800 m;
- od zachodu: wieś Krzyżanowice (gm. Wisznia Mała, pow. trzebnicki) – 2400 m;
- od północnego zachodu: wieś Kryniczno, osada Raków Wielki (gm. Wisznia Mała, pow. trzebnicki) – 2200 m.

Trudno więc się dziwić, że projekt ten generuje protesty społeczne, które szeroko relacjonują ogólnokrajowe, regionalne i lokalne media, np. TVP Wrocław, onet.pl, tuwroclaw.com, TV Echo itp. <https://wroclaw.tvp.pl/54011276/obawy-mieszkanow-przed-nowa-elektrocieplownia-ze-spalarnia>
<https://wiadomosci.onet.pl/wroclaw/kontrowersje-wokol-planowanej-budowy-spalarni-smieci-pod-wroclawiem/k74mxrw>
<https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,protesty-przeciwko-budowie-spalarni-smieci-fortum-wroclaw-jej-potrzuje,wia5-3273-60412.html>
<https://www.youtube.com/watch?v=DhmtJ8hBpso>

Zewnętrzna ilustracją rzeczonych kontrowersji są hasła wrogie przedsięwzięciu, widoczne na billboardach na terenie planowanej inwestycji:

jak również na licznych banerach w pobliskich miejscowościach:

W mojej ocenie, wybrana lokalizacja Spalarni w gminie Wisznia Mała, ze względu na swoje położenie wśród gęsto zaludnionych miejscowości współtworzących aglomerację wrocławską, jest – wbrew optymistycznym twierdzeniom *Raportu Środowiskowego* – wręcz fatalna. Tego rodzaju obiekty powinny powstawać na odludziach, tak by minimalizować oddziaływanie na zdrowie i warunki życia ludzi, w odległości co najmniej kilku kilometrów od zabudowań mieszkalnych.

Należy podkreślić, że z samego faktu, iż funkcjonowanie Spalarni w gminie Wisznia Mała nie będzie powodować przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub wartości odniesienia tych substancji dla których takie poziomy lub wartości są określone,^{13,14} nie wynika jeszcze, że nie wpłynie ona negatywnie na zdrowie i warunki życia ludzi. Można raczej przypuszczać, że pogorszy ona stan zdrowia i komfort życiowy okolicznych mieszkańców, choćby z racji nieuniknionej, znaczącej emisji do powietrza złoonych substancji zapachowych (odorów). Dla tej grupy związków wartości odniesienia, mimo wskazania zawartego w art. 222 ust. 5 *Prawa Ochrony Środowiska*,¹⁵ nigdy nie zostały określone – ale problem z nimi związany istnieje i nie może być lekceważony.

¹³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1031)

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010, nr 16, poz. 87)

¹⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. Ust. 2001, nr 62, poz. 627, z późn. zm., t.j. Dz. Ust. 2020, poz. 1219, 1378, 1565, 2127, 2338; Dz. U. 2021, poz. 802, 868, 1047.

Niezależnie od tego, banalność i płytkość analizy konfliktów społecznych w *Raporcie Środowiskowym* powoduje, że w mojej opinii dokument ten nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 15 *Ustawy OOS*: „*Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...): 15) analizę możliwych **konfliktów społecznych** związanych z planowanym przedsięwzięciem;*”.

III. PODSUMOWANIE

Podsumowując całość niniejszej opinii naukowej, moim zdaniem *Raport Środowiskowy* nie spełnia wymogów art. 66 ust. 1 pkt 2a, 2b, 3a, 3b, 6, 6a (lit. a, b, d), 8, 15 *Ustawy OOS* – i powinien zostać uzupełniony oraz poprawiony.

Dr hab. Leszek Pazderski